

اثر الگوی ملاقات کلاسی بر آموزش مهارت اجتماعی در دانش آموزان پایه چهارم منطقه نمین

سحر فرزین دزج^۱، توران سلیمانی^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد روان شناسی تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل، ایران (نویسنده مسئول)

^۲ استادیار گروه علوم تربیتی و آموزش ابتدایی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی اردبیل، ایران

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، تأثیر الگوی آموزشی ملاقات کلاسی بر مهارت های اجتماعی در دانش آموزان پایه چهارم منطقه نمین در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بوده است. جامعه آماری پژوهش شامل دانش آموزان پایه چهارم منطقه نمین به تعداد ۱۰۳۷ نفر، که ۵۳۶ نفر دختر و ۵۰۱ نفر پسر بودند، که چهار کلاس (هر کدام دارای ۳۰ دانش آموز) به روش تصادفی ساده به عنوان گروه آزمایش و کنترل انتخاب شده اند. با توجه به اینکه روش پژوهش آزمایشی و به روش نیمه تجربی بوده است از دو گروه آزمایش و کنترل پرسشنامه ۱۰۶ سؤالی مهارت های اجتماعی برگرفته از هادی عباسی (۱۳۸۵) پیش آزمون و بعد از اجرای آموزش الگوی ملاقات کلاسی در گروه های آزمایش، پس آزمون از هر دو گروه به عمل آمد. سپس داده های گردآوری شده با استفاده از روش های آماری توصیفی و استنباطی از جمله آزمون کلموگروف-اسمیرنف، تحلیل کوواریانس و t مستقل و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته شد. نتایج پژوهش بیانگر این است که آموزش الگوی ملاقات کلاسی بر مهارت های اجتماعی تأثیر معناداری دارد و همچنین آموزش الگوی ملاقات کلاسی بر مهارت های اجتماعی از بعد آغازگری و خاتمه، تقویت، ابراز وجود و جهت دهی تأثیر معناداری دارد.

واژه های کلیدی: آموزش، الگوی ملاقات کلاسی، مهارت های اجتماعی، دانش آموزان.

۱-مقدمه

در دنیای پیچیده ی امروز هیچ کس بی نیاز از تعلیم و تربیت نیست. ضرورت تعلیم و تربیت و در عین حال پیچیدگی و دشواری تعلیم و تربیت واقعی، موضوعی است که همه ملل جهان کم و بیش از آن باخبرند. امروز فعالیت در مدرسه و آموختن دانستنی ها، مهارت ها و نگرش ها خود بخش عظیمی از زندگی انسان ها شده است. دیگر نمی توان با طرز تلقی گذشته، به شاگردان و تربیت آن ها نگریست. شناخت و بهره گیری از روش های نوین تدریس از مسائل بسیار مهم است که باید به آن پرداخته شود (شعبانی، ۱۳۹۰ به نقل از فرخی، ۱۳۹۲ به نقل از مهدی حسنی، ۱۳۹۷)

با توجه به پیشرفت صنعت و پیچیده شدن جوامع مشکلات نیز روز به روز افزایش پیدا می کند. با این شرایط جهت بهزیستی جامعه از افراد انتظار می رود تا نگاهی واقع بینانه به مسائل داشته باشند و سعی کنند به بهترین شیوه مشکلات را حل و فصل کنند. در این میان ارگان ها و سازمان مختلفی درگیر رواج کار و مشکلات افراد هستند که از میان این ارگان ها سازمان های آموزشی، آموزش و پرورش بزرگترین و تأثیر گذارترین نهاد در عرصه تحول و پیشرفت یک کشور است. اگر بخواهیم دورنمایی زیبا و خواستنی از آینده ی یک کشور طرح کنیم، باید نگاهی ویژه و درخور به آموزش و پرورش داشته باشیم. پیامبر اکرم (ص) مسلمانان را به دانش پژوهی و اندیشیدن، و کسب مهارت و تخصص فراخواندند تا بدین طریق بر قدرت و منزلت آن ها بیفزایند. (خرمی و اوجی نژاد، ۱۳۹۶)

دانش آموزان امروز که آینده سازان فردا هستند، در جهانی پیچیده و مملو از پویایی زندگی می کنند. جهانی که در آن، همه امور زندگی تحت تأثیر فناوری قرار گرفته و لازم است تا افراد یک جامعه، به مهارت های مختلفی جهت پذیرش تغییرات مزین گردند. اجتماعی شدن فرایندی است که در آن هنجارها، مهارت ها، انگیزه ها، نگرش ها و رفتار فرد شکل می گیرد تا ایفای نقش کنونی یا آتی او در جامعه مناسب و مطلوب شناخته شود. در این فرایند، اکتساب و به کار گیری مهارت های اجتماعی و چگونگی برقراری ارتباط و تعامل با دیگران، یکی از مؤلفه های اصلی رشد اجتماعی به خصوص در بین کودکان و نوجوانان محسوب می شود (به پژوه ۱۳۸۶، به نقل از بنیسی و همکاران، ۱۳۹۷)

مدرسه، تنها محل یادگیری خواندن، نوشتن و حساب کردن نیست، بلکه جایی است که کودکان و نوجوانان مهارت های زیادی، از جمله مهارت های اجتماعی لازم برای ورود به جامعه ی فردا را می آموزند. مهارت های اجتماعی مهارت هایی اند که آنان را برای تعامل با سایر افراد اجتماعاتشان آماده می کنند. بچه ها شاید در مدرسه، درس خاصی برای یادگیری این گونه مهارت ها از آموزگاران و مربیان شان نگیرند، ولی می توانند از چگونگی رفتار آن ها با خودشان و سایر دانش آموزان دریابند که در شرایط گوناگون چگونه باید رفتار کنند. بدیهی است کودکی می تواند در این درس و آزمون موفق شود که بتواند در موقعیت های گوناگون، رفتاری صحیح و مناسب از خود نشان دهد. برای گروهی از کودکان، کسب مهارت های اجتماعی در مدرسه سخت ترین کار محسوب می شود. کسب این گونه مهارت ها نقشی بسیار مهم در سلامت روانی و احساس ارزشمندی کودک بازی می کند. در حقیقت، مدرسه بدون روابط دوستانه ی بچه ها می تواند محیطی کسل کننده و ملال آور باشد، محیطی که کودک از بون در آن احساس انزجار، تنفر و اندوه می کند. ناتوانی در برقراری روابط اجتماعی می تواند تأثیر منفی بر پیشرفت فرد در زندگی اش بگذارد. بنابراین لازم است که کاستی های مهارت اجتماعی کودکان خیلی زود تشخیص داده شوند تا تأثیر آن ها بر زندگی اجتماعی ایشان هرچه کمتر شود. (سلحشور، ۱۳۸۵)

مهارت های اجتماعی، مجموعه مهارت هایی است که سازگاری افراد با زندگی اجتماعی را تسهیل می کند و دوستی و تایید اجتماعی فرد را بهبود می بخشد (اوزوگو، ۲۰۱۷) به عبارتی کلی تر، مهارت های اجتماعی توانایی برقراری روابط بین فردی با دیگران است به نحوی که از نظر جامعه قابل قبول، ارزشمند، منطبق بر عرف و در عین حال برای شخص، خانواده و جامعه سودمند بوده و بهره های دوجانبه داشته باشد. یکی از نشانه های سلامت روانی و اجتماعی، وجود همین ارتباطات اجتماعی

است. دانستن چنین روابط گرم و صمیمی با انسان های دیگر منبع ایمنی، اعتماد، راحتی، و آسایش هر انسان، سازمان و جامعه ای است. مهارت های اجتماعی یادگرفتنی هستند، شامل رفتارهای کلامی و غیر کلامی اند با قصد، نیت، واکنش ها و پاسخ های متناسب همراهند، مستلزم زمان متناسب و کنترل رفتارهای خاص می باشند، متاثر از عوامل محیطی هستند، تقویت های اجتماعی دیگران را به حداکثر می رسانند (هارجی، ترجمه بیگی ۱۳۸۹).

آموزش مهارت های اجتماعی به کودکان و نوجوانان، همواره از وظایف و برنامه های دستگاه آموزش و پرورش بوده است، چون از رهگذر آموزش است که موجبات رشد و اعتلای توانایی های فراهم می گردد که می تواند زمینه سازگاری و رفتارهای مثبت شده و ایجاد ارتباط سالم و صحیح را در بین کودکان و نوجوانان و با اطرافیان موجب می گردد و آنان را قادر به شکوفا نمودن توانایی های بالقوه شان سازد. از طرف دیگر دانش آموزان می بایست نیازهای اجتماعی را درک کنند و مهارت های لازم به منظور ارتباط و تعامل در جهان امروزی را بیاموزند. آن ها باید دریابند که یادگیری برای زندگی کردن است و آموزش به معنای توسعه توانا ساختن قضاوت ها و شکل دادن به اعتقادهاست. مهارت های اجتماعی به افراد کمک می کند تا در وضعیت های مختلف بتوانند با سایرین به نحو مطلوب و شایسته ای ارتباط برقرار کنند و راه دستیابی به خدمات اجتماعی، محیط زیست و مشارکت در تصمیم گیری ها و فعالیت های مؤثر بر زندگی را بیاموزند. بنابراین مطالعه دقیق، برنامه ریزی اولیه، هدفگذاری صحیح و تلاش مستمر برای آموزش این مهارت ها ضروری است (دهقانی و همکاران ۱۳۹۰).

برزگر بفروبی و همکاران (۱۳۹۹) در تحقیقی تحت عنوان «تأثیر روش تدریس بحث گروهی بر مهارت های اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ابتدایی» بیان می کنند؛ آموزش به شیوه ی بحث گروهی نقش پر رنگ و با اهمیتی در افزایش مهارت های اجتماعی و پیشرفت تحصیلی و کاهش مشکلات رفتاری دانش آموزان دارد.

شاه رکنی موسوی و همکاران (۱۳۹۸) در تحقیقی تحت عنوان «تأثیر آموزشی مهارت های تفکر انتقادی بر میزان رشد مهارت های اجتماعی و مهارت های شناختی» بیان کردند؛ میانگین نمرات مهارت های اجتماعی و مهارت های شناختی دانش آموزانی که با روش آموزش تفکر انتقادی دیده اند و نسبت به دانش آموزانی که با روش معمول در مدارس آموزش دیده بودند تفاوت معناداری وجود دارد و باعث افزایش مهارت های اجتماعی و مهارت های شناختی شده است.

نجات (۱۳۹۸) در تحقیقی تحت عنوان برنامه درسی پنهان و رشد مهارت های اجتماعی بیان کرد؛ برنامه درسی پنهان و ابعاد آن همچون جو اجتماعی، ساختار فیزیکی، و روابط درونی مدرسه، با میزان مهارت های اجتماعی هم بستگی معناداری دارد. هم چنین تحلیل رگرسیون نشان داد که متغیر برنامه درسی پنهان و ابعاد آن ۳۷/۰ از تغییرات وضعیت مهارت های اجتماعی دانش آموزان را تبیین می کند.

حضرتی و موسوی فر (۱۳۹۷) در تحقیقی تحت عنوان «بررسی الزامات آموزش مهارت های اجتماعی به دانش آموزان دوره ابتدایی» بیان کردند؛ با بهره گیری از استراتژی هایی از قبیل هنر سازش و مصالحه و ایجاد روحیه تعاون و همکاری در نزد دانش آموزان در دوره ابتدایی، بستر مناسبی برای آموزش سایر مهارت های اجتماعی در سایر مقاطع برای دانش آموزان مهیا خواهد شد. فرهادی (۱۳۹۵)، در تحقیقی تحت عنوان «اثربخشی آموزش مهارت های اجتماعی بر ارتقای نظریه ذهن در نوجوانان پرخاشگر» بیان می دارند؛ که آموزش مهارت های اجتماعی بر ارتقای نظریه ذهن و کاهش پرخاشگری، در گروه آزمایشی به طور معناداری مؤثر بوده است. می توان گفت آموزش مهارت های اجتماعی باعث کاهش پرخاشگری نوجوانان می شود. بری و ارین (۲۰۱۵) در مطالعات خود به این نتیجه رسیدند که معلمان نقش مهمی در رشد مهارت های اجتماعی دانش آموزان دارند. به این ترتیب پشتیبانی از روابط با کیفیت بالا و ارزشمند دانستن روابط بین معلم و دانش آموز، برای رشد اجتماعی وی لازم است. و بر اهمیت مهارت های اجتماعی در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تأکید می کنند.

اسروی و باریدا (۲۰۱۴) در پژوهشی با عنوان^۱ اثربخشی جرأت ورزی در افزایش مهارت های اجتماعی دانش آموزان دبیرستان در سوراکار تای اندونزی با نمونه هایی متشکل از ۴۰ دانش آموز مقطع دبیرستان که تعداد ۲۰ نفر از آن ها در گروه آزمایش و ۲۰ نفر از آن ها در گروه کنترل قرار داشته اند به این نتیجه دست یافتند که نمرات مهارت های اجتماعی دانش آموزانی که تحت آموزش جرأت ورزی بوده اند بیشتر از نمرات دانش آموزانی بوده است که این آموزش ها را دریافت نکرده اند. بنابراین افزایش مهارت جرأت ورزی به عنوان یکی از مهارت های اجتماعی بر افزایش مهارت های اجتماعی دانش آموزان تأثیرگذار است.

چن (۲۰۱۳)، در پژوهشی نشان داد که تعامل در گروه های یادگیرنده، موجب تحقق عناصر یادگیری مشارکتی شامل وابستگی متقابل مثبت، مسئولیت پذیری، مهارت های اجتماعی و پردازش گروهی می شود.

۲- فرضیه های پژوهش

۱- الگوی آموزشی ملاقات کلاسی بر مهارت های اجتماعی دانش آموزان پایه چهارم منطقه نمین تأثیر دارد.

۲- الگوی آموزشی ملاقات کلاسی بر زیر مقیاس های مهارت های اجتماعی تأثیر دارد.

۳- مهارت های اجتماعی دانش آموزان دختر با دانش آموزان پسر متفاوت است.

۳- روش شناسی

روش تحقیق از نظر هدف کاربردی، از نظر نوع داده ها کمی و نیمه آزمایشی می باشد، نوع طرح پیش آزمون- پس آزمون با گروه کنترل است. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانش آموزان دختر و پسر پایه ی چهارم ابتدایی منطقه نمین تشکیل داده اند که تعداد دانش آموزان پایه ی چهارم مدارس ابتدایی منطقه نمین در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ برابر با ۱۰۳۷ نفر که ۵۳۶ نفر دختر و ۵۰۱ نفر پسر بوده است. از بین ۸۱ مدرسه ی با توجه به آزمایشی بودن طرح و به جهت اینکه امکان اجرای تحقیق وجود داشته باشد، نمونه آماری این پژوهش را ۱۲۰ نفر از دانش آموزان پایه چهارم تشکیل می دهند که به روش خوشه ای چند مرحله ای به شکل زیر انتخاب شدند: ۶ مدرسه ی دخترانه و ۹ مدرسه ی پسرانه ی ۶۷ مدرسه مختلط مورد نظر در منطقه نمین به صورت تصادفی یک مدرسه از مدارس دخترانه و یک مدرسه از مدارس پسرانه و نیز به طور تصادفی دو کلاس از هر مدرسه انتخاب گردید، که یک کلاس از هر کدام به عنوان گروه آزمایش (۳۰ نفر) و یک کلاس به عنوان گروه کنترل (۳۰ نفر) در نظر گرفته شد. که روی هم ۱۲۰ دانش آموز برای نمونه که ۶۰ نفر دختر و ۶۰ نفر پسر انتخاب گردید.

پژوهشگر با مطالعه و بررسی پرونده ی دانش آموزان از نظر طبقه ی اجتماعی و سطح سواد والدین در هر دو گروه تقریباً یکسان هستند.

^۱ Asri & Barbida

^۲ Chen

۴- ابزار های پژوهش

در پژوهش حاضر، برای دسترسی به ادبیات پژوهشی ابتدا منابع معتبر نظیر کتاب‌ها، مقاله‌های علمی-پژوهشی، پایان‌نامه‌های تحصیلی (مطالعات کتابخانه‌ای) مورد بررسی، مطالعه و فیش‌برداری قرار گرفته شده است و ابزار اندازه‌گیری شامل: (۱) الگوی آموزش ملاقات کلاسی و (۲) پرسشنامه مهارت‌های اجتماعی بوده است.

۴-۱- الگوی آموزش ملاقات کلاسی

پس از انتخاب شرکت کنندگان در جلسات آموزش مهارت‌های اجتماعی طی ۱۲ جلسه ۳۰ دقیقه‌ای مباحث زیر آموزش داده شده است: جلسه اول: معارفه (آشنایی) و اجرای پیش‌آزمون، جلسه دوم: بیان اصول ارتباطی، جلسه سوم: آغازگری، جلسه چهارم: ارتباط خوب و بد، جلسه پنجم: ابزار وجود، جلسه ششم: مرور مهارت ابزار وجود و ذکر مثال‌هایی در ارتباط با موضوع با کمک اعضای گروه آزمایش، جلسه هفتم: پنج رمز ارتباط صمیمانه، جلسه هشتم: تقویت، جلسه نهم: جهت دهی، جلسه دهم: مرور و تمرین تقویت و جهت دهی، جلسه یازدهم: خاتمه، و جلسه دوازدهم: اجرای پس‌آزمون. که در پژوهش فرآیند زیر برای انجام تحقیق پیش گرفته می‌شود:

- ۱- تهیه پیش‌آزمون براساس محتوای دوره مورد نظر برای آموزش دو گروه آزمایش و کنترل.
- ۲- اجرای پیش‌آزمون یک هفته قبل از اجرای تدریس از دو گروه آزمایش و کنترل.
- ۳- انتخاب روش تدریس ملاقات کلاسی برای ارائه‌ی محتوا به گروه آزمایش مورد استفاده قرار می‌گیرد.
- ۴- به منظور تدریس اثربخش برای هر جلسه تدریس، طرح درسی تدارک دیده می‌شود.
- ۵- یک روز قبل از اجرای روش ملاقات کلاسی دانش‌آموزان گروه آزمایش گروه بندی شده و به گونه‌ای که در هر گروه هم دانش‌آموز قوی، متوسط و ضعیف قرار می‌گیرند.
- ۶- پس از گروه بندی توضیحاتی مبنی بر چگونگی انجام کار گروهی، داشتن همکاری، احترام به اعضای گروه و نظرات آن‌ها، داشتن آرامش و مواردی از این قبیل ارائه می‌گردد.
- ۷- الگوی ملاقات کلاسی توسط پژوهشگر طی ۴ هفته و در هر هفته در ۳ جلسه‌ی ۳۰ دقیقه‌ای ارائه گردید.
- ۸- پس از ارائه آموزش‌ها، پس‌آزمون پیش‌بینی شده اجرا خواهد شد.

۴-۲- پرسشنامه مهارت‌های اجتماعی

یکی دیگر از ابزارهای اساسی این تحقیق آزمون رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان می‌باشد. که در پژوهش حاضر از پرسشنامه ۱۰۶ سؤالی برگرفته از هادی عباسی (۱۳۸۵) که دارای چهار عامل شامل: آغازگری و خاتمه‌داری ۱۹ سؤال، تقویت ۲۷ سؤال، ابزار وجود ۳۹ سؤال و جهت دهی ۲۱ سؤال می‌باشد.

۴-۳- اجرا و نمره‌گذاری: در پرسشنامه طراحی شده، هر سؤال دارای پنج گزینه شامل: هرگز، به ندرت، گاهی اوقات، اغلب اوقات و همیشه می‌باشد، که آزمودنی (دانش‌آموز) باید گزینه‌ای را انتخاب کند که حالات، احساسات و رفتارهای او را در زندگی روزمره بهتر نشان می‌دهد. روش نمره‌گذاری این پرسشنامه از سیستم صفر تا چهار پیروی می‌کند؛ یعنی اگر آزمودنی گزینه هرگز را انتخاب کند، نمره صفر و اگر گزینه همیشه را انتخاب کند به وی نمره چهار تعلق می‌گیرد و به همین ترتیب به گزینه به ندرت، نمره ۱؛ به گزینه گاهی اوقات، نمره ۲؛ و به گزینه اغلب اوقات، نمره ۳ تعلق می‌گیرد. لازم به ذکر است که سؤالات ۵-۲۷-۴۰-۵۲-۶۸-۷۲-۷۹-۹۰-۹۳ به شیوه معکوس نمره‌گذاری می‌شوند.

۴-۴- پایایی و روایی: مفهوم اعتبار (روایی) به این سؤال پاسخ می دهد که ابزار اندازه گیری تا چه حد خصیصه موردنظر را می سنجد و بدون آگاهی از اعتبار ابزار اندازه گیری نمی توان به دقت داده های حاصل از آن اطمینان داد (سرمد، ۱۳۸۲). در این تحقیق روایی از نوع محتوایی است. اعتبار محتوایی یک ابزار اندازه گیری بستگی به سؤال های پاسخ دهنده دارد. در این پژوهش، از پرسشنامه هادی عباسی ۱۳۸۵-۸۶ با روش تحلیل عاملی بر داده های حاصل از اجرای پرسشنامه در نمونه ی ۲۸۵ نفری از دانش آموزان دختر و پسر دبیرستانی محاسبه شده، استفاده شده است. که نتایج آن حاکی از تناسب ساختار چهار عاملی با ۱۰۶ گویه ی پرسشنامه است. به منظور سنجش روایی محتوایی پرسشنامه از نظر اساتید محترم استفاده شده و مورد تأیید آنان بوده است.

پایایی (قابلیت اعتماد) با این امر سر و کار دارد که ابزار اندازه گیری در شرایط یکسان تا چه اندازه نتایج یکسانی به دست می دهد. برای محاسبه ی ضریب پایایی ابزار اندازه گیری، شیوه های گوناگون وجود دارد (دلاور، ۱۳۹۳). در پژوهش حاضر، برای تعیین پایایی پرسشنامه، همسانی درونی در عامل آغازگری و خاتمه با تعداد ۱۹ سؤال با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۳ می باشد، در عامل تقویت با تعداد ۲۷ سؤال ۰/۸۹، عامل ابراز وجود با تعداد ۳۹ سؤال ۰/۹۰، و در عامل جهت دهی با ۲۱ سؤال ۰/۸۸ بوده است. پایایی به روش بازآزمایی در عامل آغازگری و خاتمه ۰/۸۴، عامل تقویت ۰/۸۷، عامل ابراز وجود ۰/۸۸ و عامل جهت دهی ۰/۷۰ می باشد.

همسانی درونی با روش آلفای کرونباخ در تحقیق حاضر در عامل آغازگری و خاتمه ۰/۸۴، در عامل تقویت ۰/۸۷، در عامل ابراز وجود ۰/۸۰ و در عامل جهت دهی ۰/۸۷ می باشد.

۵- یافته ها

با توجه به تحقیق حاضر « اثر الگوی آموزشی بر مهارت های اجتماعی دانش آموزان پایه چهارم منطقه نمین »، ابتدا به منظور توصیف آماری، از جداول شاخص های آمار توصیفی استفاده شده و در آن تعداد، کمترین و بیشترین به عنوان آماره های توصیفی، میانگین به عنوان شاخص گرایش مرکزی و واریانس و انحراف معیار به عنوان شاخص های پراکندگی استفاده گردید. در راستای تحلیل استنباطی و آزمون فرضیه های تحقیق، با توجه به روش پیش آزمون - پس آزمون با گروه کنترل، داده ها با استفاده از آزمون تحلیل کوواریانس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و در مورد تفاوت بین مهارت اجتماعی و ابعاد در بین دانش آموزان پسر و دختر از آزمون تی مستقل استفاده شده است.

۵-۱- شاخص های توصیفی متغیر مهارت اجتماعی: تعداد، کمترین، بیشترین، میانگین، انحراف معیار و واریانس مربوط به نمرات پیش آزمون و پس آزمون متغیر مهارت اجتماعی دانش آموزان پایه چهارم در دو گروه گواه و آزمایش در جدول ۱ گزارش شده است.

جدول ۱: آمار توصیفی متغیر مهارت های اجتماعی در گروه گواه و آزمایش

متغیر	آزمون	گروه	تعداد	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف معیار	واریانس
مهارت های اجتماعی	پیش آزمون	گواه	۶۰	۳۶	۳۸۸	۱۶۸,۲۳	۶۵,۲۱۴	۴۲۵۳
		آزمایش	۶۰	۳۶	۳۸۸	۱۶۶,۸۸	۶۴,۳۲۵	۴۱۳۸
	پس آزمون	گواه	۶۰	۱۲۰	۳۰۰	۱۹۱,۴۰	۴۲,۰۲۰	۱۷۶۶
		آزمایش	۶۰	۱۶۱	۳۸۸	۲۸۹,۰۸	۶۷,۶۹۵	۴۵۸۳

جدول ۱ آمار توصیفی مربوط به متغیر مهارت های اجتماعی دانش آموزان را نشان می دهد.

جدول ۱ به مقایسه میانگین نمره متغیر مهارت های اجتماعی دانش آموزان در دو گروه گواه و آزمایش برای مراحل پیش آزمون و پس آزمون می پردازد. همان طوری که ملاحظه می شود، گروه آزمایش نسبت به گروه گواه در مرحله پس آزمون افزایش بیشتری در میانگین نمره متغیر مهارت اجتماعی داشته است.

جدول ۲ آمار توصیفی مربوط به زیر مقیاس مهارت های اجتماعی در دو گروه آزمایش و کنترل

زیر مقیاس	آزمون	گروه	تعداد	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف معیار	واریانس
آغازگری و خاتمه	پیش آزمون	گواه	۶۰	۸	۶۸	۳۲/۸۱۶	۱۲/۴۶۳	۱۵۵/۳۳۹
	پس آزمون	آزمایش	۶۰	۸	۶۸	۳۲/۴۳۳	۱۲/۲۱۴	۱۴۹/۱۹۹
	پس آزمون	گواه	۶۰	۲۳	۵۹	۳۷/۲۵۰	۹/۳۴۷	۸۷/۳۷۷
	پس آزمون	آزمایش	۶۰	۲۹	۶۸	۵۲/۵۸۳	۱۱/۳۲۳	۱۲۸/۲۱۳
تقویت	پیش آزمون	گواه	۶۰	۱۵	۹۲	۴۱/۱۸۳	۱۸/۰۶۳	۳۲۶/۲۸۸
	پس آزمون	آزمایش	۶۰	۱۵	۹۲	۴۱/۰۵۰	۱۸/۰۴۳	۳۲۵/۵۷۴
	پس آزمون	گواه	۶۰	۲۵	۸۰	۴۶/۴۱۶	۱۵/۴۰۰	۲۳۷/۱۶۲
	پس آزمون	آزمایش	۶۰	۳۲	۹۲	۶۷/۲۰۰	۱۷/۰۷۰	۲۹۱/۴۱۷
ابراز وجود	پیش آزمون	گواه	۶۰	۸	۱۴۸	۶۰/۴۳۳	۲۳/۸۱۰	۵۶۶/۹۶۲
	پس آزمون	آزمایش	۶۰	۸	۱۴۸	۶۰/۰۶۶	۲۳/۵۱۶	۵۵۳/۰۱۲
	پس آزمون	گواه	۶۰	۴۴	۹۵	۶۷/۹۳۳	۱۲/۳۴۱	۱۵۲/۳۰۱
	پس آزمون	آزمایش	۶۰	۶۱	۱۴۸	۱۰۹/۱۰	۳۱/۹۲۲	۱۶۲/۰۱۹
جهت دهی	پیش آزمون	گواه	۶۰	۴	۸۰	۳۵/۳۸۳	۱۷/۱۹۲	۲۹۵/۵۹۶
	پس آزمون	آزمایش	۶۰	۴	۸۰	۳۴/۹۱۶	۱۶/۸۹۰	۲۸۵/۲۹۸
	پس آزمون	گواه	۶۰	۱۷	۷۵	۳۹/۸۱۶	۱۷/۷۲۵	۳۱۴/۱۸۶
	پس آزمون	آزمایش	۶۰	۱۷	۸۲	۵۹/۲۰۰	۱۷/۷۲۶	۳۱۴/۲۳۱

جدول ۲ آمار توصیفی مربوط به زیر مقیاس مهارت های اجتماعی دانش آموزان را نشان می دهد.

نمودار ۲ به مقایسه میانگین نمره زیر مقیاس های مهارت های اجتماعی (آغازگری و خاتمه، تقویت، ابراز وجود، جهت دهی) دانش آموزان در دو گروه گواه و آزمایش برای مراحل پیش آزمون و پس آزمون می پردازد. همان طوری که ملاحظه می شود، گروه آزمایش نسبت به گروه گواه در مرحله پس آزمون افزایش بیشتری در میانگین نمره این متغیر ها داشته است.

۵-۱- تجزیه و تحلیل استنباطی داده ها: در این بخش داده های به دست آمده از اجرای تحقیق بر اساس فرضیات تحقیق مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرند. برای آزمون فرضیات پژوهش حاضر از روش تحلیل کوواریانس و تی مستقل استفاده شده است. قبل از پرداختن به بررسی نتایج به دست آمده و ارایه تحلیل کوواریانس، ابتدا پیش فرض های لازم برای استفاده از این آزمون مورد بررسی قرار گرفته است که شامل آزمون های مربوط به همسانی واریانس گروه ها و همسانی شیب رگرسیون متغیرهای پژوهش می باشند.

فرضیه ۱:

"الگوی آموزشی ملاقات کلاسی بر مهارت های اجتماعی دانش آموزان پایه چهارم منطقه نمین تاثیر دارد."

جدول ۳: نتیجه آزمون لوین جهت بررسی همسانی واریانس ها در متغیر مهارت های اجتماعی

متغیر	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	F مقدار	سطح معنی داری
مهارت های اجتماعی	۱	۱۱۸	۲,۷۱۷	۰,۱۰۲

در جدول ۳ نتایج آزمون لوین جهت بررسی همسانی واریانس ها آورده شده است. بر اساس نتایج مندرج در جدول بالا، همسانی واریانس های دو گروه آزمایش و گواه در نمرات «مهارت های اجتماعی» در سطح معنی داری $\alpha = 0/05$ معنا دار نمی باشد. به عبارت دیگر، با توجه به اینکه معنا دار نبودن آزمون لوین به معنی تأیید فرض صفر می باشد، با اطمینان ۹۵ درصد می توان نتیجه گرفت که واریانس های دو گروه آزمایش و گواه در نمرات این متغیر یکسان است.

پیش فرض دیگر برای اجرای تحلیل کواریانس، بررسی یکسانی شیب رگرسیون داده هاست. نتایج این بررسی برای فرضیه اصلی پژوهش در جدول ۴ گزارش شده است.

جدول ۴: نتایج تحلیل یکسانی شیب خط رگرسیون در متغیر مهارت های اجتماعی

منبع	شاخص	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F مقدار	سطح معنی داری
گروه		۶۶۵۷۳,۳۹۷	۱	۶۶۵۷۳,۳۹۷	۲۱,۰۲۹	۰,۰۰۰
پیش آزمون		۲۱۷۵,۰۲۴	۱	۲۱۷۵,۰۲۴	۰,۶۸۷	۰,۴۰۹
گروه * مهارت اجتماعی		۵۰۴۸,۱۴۷	۱	۵۰۴۸,۱۴۷	۱,۵۹۵	۰,۲۰۹
خطا		۳۶۷۲۳۷,۴۷۶	۱۱۶	۳۱۶۵,۸۴۰	-	-
کل		۷۵۸۶۷۴۱	۱۲۰	-	-	-

جدول ۴ نتایج تحلیل یکسانی شیب خط رگرسیون در متغیر مهارت های اجتماعی دانش آموزان را نشان می دهد.

در جدول ۴ نتایج تحلیل یکسان بودن شیب خط رگرسیون متغیر مهارت های اجتماعی به عنوان پیش فرض تحلیل کواریانس آورده شده است. براساس نتایج مندرج، سطح معنی داری اثر تقابل (گروه*مهارت های اجتماعی) برابر با ۰/۲۰۹ و بزرگتر از $\alpha = 0/05$ می باشد، بنابراین فرضیه همگنی شیب خط رگرسیون پذیرفته می شود. با توجه به برقرار بودن مفروضه های تحلیل کواریانس مجاز به استفاده از این آزمون هستیم.

اکنون با توجه به رعایت پیش فرضهای لازم، به منظور بررسی فرضیه اصلی پژوهش از آزمون تحلیل کواریانس استفاده شده که نتایج آن در جدول ۵ گزارش شده است.

جدول ۵: نتایج تحلیل کوواریانس تفاوت میانگین های تعدیل شده نمرات مربوط به تاثیر الگوی آموزشی ملاقات کلاسی بر مهارت های اجتماعی دانش آموزان در گروه آزمایش و گواه

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	سطح معنی داری
مدل تصحیح شده	۲۸۸۵۲۸,۳۶۹	۲	۱۴۴۲۶۴,۱۸۴	۴۵,۳۳۹	۰,۰۰۰
عرض از مبدأ	۸۰۵۵۱۴,۵۳۷	۱	۸۰۵۵۱۴,۵۳۷	۲۵۳,۱۵۳	۰,۰۰۰
پیش آزمون	۲۲۶۷,۳۶۱	۱	۲۲۶۷,۳۶۱	۰,۷۱۳	۰,۴۰۰
گروه (متغیر مستقل)	۲۸۶۷۶۵,۰۶۶	۱	۲۸۶۷۶۵,۰۶۶	۹۰,۱۲۳	۰,۰۰۰
خطا	۳۷۲۲۸۵,۶۲۳	۱۱۷	۳۱۸۱,۹۲۸	-	-
کل	۷۵۸۶۷۴۱	۱۲۰	-	-	-
کل تصحیح شده	۶۶۰۸۱۳,۹۹۲	۱۱۹	-	-	-

جدول ۵ نتایج تحلیل کوواریانس تفاوت میانگین های تعدیل شده نمرات مربوط به تاثیر الگوی آموزشی ملاقات کلاسی بر مهارت های اجتماعی دانش آموزان را نشان می دهد.

در جدول ۵ نتایج آزمون تحلیل کوواریانس پس آزمون با برداشتن اثر پیش آزمون بین دو گروه آزمایش و گواه ارائه شده است. بر اساس نتایج مندرج در این جدول، با توجه به اینکه در سطر گروه (متغیر مستقل)، سطح معنی داری مقدار F محاسبه شده کوچکتر از سطح خطا پذیری $\alpha = ۰/۰۱$ می باشد، لذا فرض صفر رد شده و فرض پژوهش مورد تأیید قرار می گیرد. به عبارت دیگر حتی پس از تعدیل اثر پیش آزمون، با اطمینان ۹۹٪ بین دو گروه آزمایش و گواه در مرحله پس آزمون تفاوت معنی داری در میانگین نمره مهارت های اجتماعی وجود دارد. در خصوص کیفیت این تفاوت، با توجه به بالاتر بودن میانگین نمره مهارت اجتماعی در گروه آزمایش نسبت به گروه گواه (جدول ۱)، می توان نتیجه گرفت که استفاده از آموزش الگوی آموزشی ملاقات کلاسی بر مهارت اجتماعی دانش آموزان، تاثیر مثبتی داشته و باعث افزایش میانگین نمره این متغیر در دانش آموزانی که این آموزش را دریافت کرده اند، نسبت به گروه گواه، شده است.

جدول ۶: نتیجه آزمون لوین جهت بررسی همسانی واریانس ها در زیر مقیاس های مهارت های اجتماعی

متغیر	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	F مقدار	سطح معنی داری
آغازگری و خاتمه	۱	۱۱۸	۳/۶۳۸	۰/۰۵۹
تقویت	۱	۱۱۸	۰/۶۰۸	۰/۴۳۷
ابراز وجود	۱	۱۱۸	۰/۷۱۰	۰/۳۷۴
جهت دهی	۱	۱۱۸	۰/۰۴۳	۰/۸۳۷

جدول ۶ نتیجه آزمون لوین جهت بررسی همسانی واریانس ها در زیر مقیاس های مهارت های اجتماعی دانش آموزان را نشان می دهد.

در جدول ۶ نتایج آزمون لوین جهت بررسی همسانی واریانس ها آورده شده است. بر اساس نتایج مندرج در جدول بالا، همسانی واریانس های دو گروه آزمایش و گواه در نمرات زیر مقیاس های مهارت اجتماعی (آغازگری و خاتمه، تقویت، ابراز وجود، جهت دهی) در سطح معنی داری $\alpha = ۰/۰۵$ معنا دار نمی باشد. به عبارت دیگر، با توجه به اینکه معنا دار نبودن آزمون لوین به معنی تأیید فرض صفر می باشد، با اطمینان ۹۵ درصد می توان نتیجه گرفت که واریانس های دو گروه آزمایش و گواه در نمرات این متغیر یکسان است.

پیش فرض دیگر برای اجرای تحلیل کواریانس، بررسی یکسانی شیب رگرسیون داده‌هاست. نتایج این بررسی برای فرضیه دوم پژوهش در جدول ۷ گزارش شده است.

جدول ۷: آزمون همگنی ضرایب رگرسیون

منبع تغییرات	F	سطح معناداری
گروه* پیش آزمون آغازگری و خاتمه	۱/۱۴۹	۰/۰۰۰
گروه* پیش آزمون تقویت	۱/۷۱۵	۰/۱۹۳
گروه* پیش آزمون ابراز وجود	۱/۴۱۷	۰/۲۳۶
گروه* پیش آزمون جهت دهی	۱/۰۷۴	۰/۳۰۲

نتایج جدول ۷ نشان می دهد، هیچ کدام از متغیرها معنادار نبوده است؛ بنابراین شرط همگنی ضرایب رگرسیون برقرار است. با توجه به برقرار بودن مفروضه‌های تحلیل کواریانس مجاز به استفاده از این آزمون هستیم.

جدول ۸: نتایج تحلیل کواریانس تفاوت میانگین‌های تعدیل شده نمرات مربوط به تاثیر الگوی آموزشی ملاقات کلاسی بر زیر مقیاس های مهارت های اجتماعی گروه آزمایش و گواه

زیر مقیاس	منبع واریانس	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معنی داری
آغازگری و خاتمه	پیش آزمون	۱۵۱,۲۶۲	۱	۱۵۱,۲۶۲	۱,۴۰۸	۰,۲۳۸
	گروه	۷۰۸۳,۹۹۰	۱	۷۰۸۳,۹۹۰	۶۵,۹۴۴	۰/۰۰۰
	خطا	۱۲۵۶۸,۵۷۲	۱۱۷	۱۰۷,۴۲۴	-	-
تقویت	پیش آزمون	۵,۶۱۸	۱	۵,۶۱۸	۰,۰۲۱	۰,۸۸۵
	گروه	۱۲۹۶۰,۲۳۸	۱	۱۲۹۶۰,۲۳۸	۴۸,۶۳۱	۰/۰۰۰
	خطا	۳۱۱۸۰,۵۶۶	۱۱۷	۲۶۶,۵۰۱	-	-
ابراز وجود	پیش آزمون	۱,۱۰۶	۱	۱,۱۰۶	۰,۰۰۲	۰,۹۶۶
	گروه	۵۰۸۴۱,۴۳۵	۱	۵۰۸۴۱,۴۳۵	۸۶,۰۷۲	۰/۰۰۰
	خطا	۶۹۱۱۰,۰۲۷	۱۱۷	۵۹۰,۶۸۴	-	-
جهت دهی	پیش آزمون	۳,۰۴۸	۱	۳,۰۴۸	۰,۰۱۰	۰,۹۲۲
	گروه	۱۱۲۷۴,۳۷۸	۱	۱۱۲۷۴,۳۷۸	۳۵,۵۸۱	۰/۰۰۰
	خطا	۳۷۰۷۳,۵۳۵	۱۱۷	۳۱۶,۸۶۸	-	-

در جدول ۸ نتایج آزمون تحلیل کواریانس پس آزمون با برداشتن اثر پیش آزمون بین دو گروه آزمایش و گواه ارائه شده است. بر اساس نتایج مندرج در این جدول، با توجه به اینکه در سطر گروه (متغیر مستقل)، سطح معنی داری مقدار F محاسبه شده کوچکتر از سطح خطا پذیری $\alpha = ۰/۰۱$ می باشد، لذا فرض صفر رد شده و فرض پژوهش مورد تأیید قرار می گیرد. به عبارت دیگر حتی پس از تعدیل اثر پیش آزمون، با اطمینان ۹۹٪ بین میانگین تعدیل شده ی نمرات پس آزمون گروه آزمایش و گواه در همه ی ابعاد (آغازگری و خاتمه، تقویت، ابراز وجود، جهت دهی) تفاوت معنادار وجود دارد. این بدین معناست که روش تدریس بحث گروهی توانسته است میزان ابعاد مهارت های دانش آموزان پایه چهارم ابتدایی را افزایش دهد؛ از این رو فرضیه دوم پژوهش تأیید می شود.

فرضیه سوم تحقیق: "مهارت های اجتماعی و ابعاد آن در دانش آموزان دختر و پسر متفاوت است."

جهت بررسی تفاوت میانگین نمره مهارت های اجتماعی و ابعاد آن در بین دانش آموزان دختر و پسر برای گروه آزمایش در مرحله پس آزمون با توجه به نرمال بودن توزیع داده ها در این متغیرها، از آزمون t مستقل استفاده می شود. در ابتدا نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف در ذیل و در جدول ۲۲-۴ آورده می شود.

جدول ۹: نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف تک نمونه ای برای بررسی نرمال بودن توزیع داده ها در متغیرهای تحقیق

متغیر	جنسیت	آزمون کولموگروف-اسمیرنوف تک نمونه	
		مقدار Z	سطح معنی داری
مهارت اجتماعی	دختر	۰,۸۳۶	۰,۴۸۷
	پسر	۰,۸۱۸	۰,۵۱۴
آغاز گری و خاتمه	دختر	۰,۹۲۲	۰,۳۶۳
	پسر	۰,۷۲۳	۰,۶۳۷
تقویت	دختر	۰,۶۸۷	۰,۷۳۳
	پسر	۰,۵۷۰	۰,۹۰۱
ابراز وجود	دختر	۰,۹۶۰	۰,۳۱۶
	پسر	۱,۰۳۸	۰,۲۳۲
جهت دهی	دختر	۰,۷۵۰	۰,۶۲۸
	پسر	۰,۷۱۸	۰,۶۸۲

همانطور که در جدول ۹ ملاحظه می گردد، سطح معنی داری متغیر مهارت اجتماعی و ابعاد آن از سطح خطا پذیری $\alpha = 0.05$ بالاتر است. لذا می توان نتیجه گرفت که به احتمال ۹۵ درصد، توزیع داده در این متغیرها به توزیع نرمال نزدیک است ($P > 0.05$).

جدول ۱۰: آزمون t مستقل برای بررسی تفاوت میانگین نمره مهارت اجتماعی و ابعاد آن

در گروه آزمایش در مرحله پس آزمون بین دو گروه دانش آموزان دختر و پسر

متغیر	شاخص	تعداد	میانگین	تفاوت	T	درجه	سطح
گروه			میانگین	میانگین	محاسبه شده	آزادی	معنی داری

مهارت اجتماعی	دختر	۳۰	۲۸۲,۸۳	۱۲,۵	۰,۷۱۲	۵۸	۰,۴۷۹
	پسر	۳۰	۲۹۵,۳۳				
آغاز گری و خاتمه	دختر	۳۰	۵۱,۹	۱,۳۶	۰,۴۶۲	۵۸	۰,۶۴۴
	پسر	۳۰	۵۳,۲۶				
تقویت	دختر	۳۰	۶۵,۹	۲,۶	۰,۵۸۷	۵۸	۰,۵۶
	پسر	۳۰	۶۸,۵				
ابراز وجود	دختر	۳۰	۱۰۴,۵	۹,۲	۱,۱۱۹	۵۸	۰,۲۶۸
	پسر	۳۰	۱۱۳,۷				
جهت دهی	دختر	۳۰	۵۹,۲	۰	۰	۵۸	۱
	پسر	۳۰	۵۹,۲				

همانطور که در جدول ۱۰ ملاحظه می گردد، سطح معنی داری آزمون تی محاسبه شده برای متغیر مهارت اجتماعی و همه ابعاد آن از سطح خطا پذیری $\alpha = 0.05$ بالاتر است. لذا می توان نتیجه گرفت که به احتمال ۹۵ درصد، بین دانش آموزان دختر و پسر تفاوت معنی داری در میانگین نمره مهارت اجتماعی و ابعاد آن پس از اجرای الگوی آموزشی ملاقات کلاسی وجود ندارد. ($P > 0.05$) لذا فرضیه سوم رد می شود.

۶- نتایج و بحث براساس سؤالات پژوهش

۶-۱- فرضیه اول پژوهش

الگوی آموزشی ملاقات کلاسی بر مهارت های اجتماعی دانش آموزان پایه چهارم منطقه نمین تأثیر دارد.

در پاسخ به این سؤال براساس مطالعات و بررسی های عمیقی که در فصل دوم انجام شد، استفاده از روش الگوی ملاقات کلاسی باعث استقلال و خود جهت دهی و آزاداندیشی در دانش آموزان گردید. دانش آموزان در دو گروه آزمایش و کنترل به سؤالات آزمون (پیش آزمون- پس آزمون) پاسخ دادند و نتایج حاصل از داده ها، در جدول ۴-۹ که درباره ی مقایسه تغییرات نمره مهارت های اجتماعی بین دو گروه آزمایش و کنترل در پس آزمون است، می توان نتیجه گرفت که آموزش الگوی آموزشی ملاقات کلاسی بر مهارت اجتماعی در مرحله پس آزمون تفاوت معنی داری داشته است. و به عبارت دیگر استفاده از این الگو بر مهارت های اجتماعی، تأثیر مثبتی داشته و باعث افزایش میانگین نمره این متغیر در دانش آموزانی که این آموزش را دریافت کرده اند، نسبت به گروه کنترل، شده است. معنی دار شدن این سؤال با نتایج حاصل از پژوهش آفاجانلو (۱۳۹۳) و اسروی و باریدا (۲۰۱۴) همسو است.

۶-۲- فرضیه دوم پژوهش

الگوی آموزشی ملاقات کلاسی بر ابعاد مهارت های اجتماعی (آغازگری و خاتمه، تقویت، ابراز وجود جهت دهی) دانش آموزان پایه چهارم تأثیر دارد.

در پاسخ به این سؤال براساس مطالعات و بررسی های عمیقی که در فصل دوم صورت پذیرفت، استفاده از روش الگوی ملاقات کلاسی باعث یادگیری شیوه های مناسب برخورد با دیگران، برقراری ارتباط با سایر افراد، برقراری روابط دوستانه مبتنی بر مشارکت در محیط کلاس و جامعه، گردید. دانش آموزان در دو گروه آزمایش و کنترل به سؤالات آزمون (پیش آزمون- پس آزمون) پاسخ دادند و نتایج حاصل از داده ها، در جدول ۸ که درباره ی مقایسه تغییرات نمره مهارت های اجتماعی در ابعاد آغاز گری و خاتمه، تقویت، ابراز وجود و جهت دهی بین دو گروه آزمایش و کنترل در پس آزمون است، می توان نتیجه گرفت که آموزش الگوی آموزشی ملاقات کلاسی بر مهارت اجتماعی در مرحله پس آزمون تفاوت معنی داری داشته است. و به عبارت دیگر استفاده از این الگو بر مهارت های اجتماعی در ابعاد آغاز گری و خاتمه، تقویت، ابراز وجود و جهت دهی تاثیر مثبتی داشته و باعث افزایش میانگین نمره این متغیرها در دانش آموزانی که این آموزش را دریافت کرده اند، نسبت به گروه کنترل، شده است. معنی دار شدن این سؤال در ابعاد خاتمه و آغازگری با نتایج حاصل از پژوهش حسین پور (۱۳۸۹) و مورگان و پیرسون (۲۰۰۶)، و نتایج ابعاد تقویت با نتایج حاصل از پژوهش یوسف زاده و همکاران (۱۳۹۱)، هم چنین در ابعاد ابراز وجود با نتایج حاصل از پژوهش اصغری (۱۳۹۳)، و در آخر نتایج ابعاد جهت دهی با نتایج حاصل از پژوهش چن (۲۰۱۳) و بینر و اشنایدر (۲۰۰۷) همسو است.

۳-۶- فرضیه سوم پژوهش

مهارت های اجتماعی دانش آموزان دختر با دانش آموزان پسر متفاوت است.

در پاسخ به این سؤال براساس مطالعات و بررسی های عمیقی که در فصل دوم صورت پذیرفت، دانش آموزان در گروه آزمایش به سؤالات آزمون (پس آزمون- پیش آزمون) پاسخ دادند و نتایج حاصل از داده ها، در جدول ۱۰ که درباره ی مقایسه تغییرات نمره مهارت های اجتماعی و ابعاد آن در بین دانش آموزان دختر و پسر را در پس آزمون نشان می دهد، می توان نتیجه گرفت که میانگین نمره مهارت های اجتماعی و ابعاد آن در بین دانش آموزان دختر و پسر با یکدیگر تفاوت معنی داری ندارند. و با سطح اطمینان ۹۵ درصد با هم متفاوت است. به عبارت دیگر بین دانش آموزان دختر و پسر تفاوت معنی داری در میانگین نمره مهارت اجتماعی و ابعاد آن پس از اجرای الگوی آموزشی ملاقات کلاسی وجود ندارد. معنی دار شدن این سؤال با نتایج حاصل از پژوهش تونر (۲۰۱۱) همسو است.

در دنیای پیچیده و متحول کنونی حیاتی ترین نیاز برای زندگی اجتماعی هر فرد آموزش است. دنیای انسان ها، دنیای کلمات و معانی است. انسان با تنیدن کلمات در یکدیگر به زندگی خویش معنا می بخشد. انسان از کلمات برای بیان خویش و معنا بخشیدن به زندگی و روابط خویش استفاده می کند. اولین نکته ای که در بحث لازم است به آن اشاره نمود این است که مدرسه با هر ترکیبی از کارکنان و هر نوع برنامه و ماده درسی مطمئناً به رشد مهارت های اجتماعی دانش آموزان کمک خواهد کرد. زیرا مدرسه در واقع نوعی گروه است و قرار گرفتن در گروه خود به خود بسیاری از نیازهای انسان را ارضاء نموده و بسیاری از مهارت ها را به شیوه غیررسمی به افراد آموزش می دهد. انسان بدون تعلق به گروه احساس امنیت نمی کند. به گفته مورینو انسان در گروه متولد می شود، در گروه زندگی و کار می کند، و در گروه بیمار و درمان می شود. علاقه اجتماعی در انسان امری ذاتی است و انسان از بدو تولد در درون شبکه ای از روابط اجتماعی پیچیده و مقابل قرار می گیرد و شکل گیری شخصیت او بر اثر همین ارتباط متقابل است. از این رو با گروه بودن و در گروه زیستن برای انسان امری اجتناب ناپذیر است. یکی از اهداف عالیه نظام رسمی آموزش و پرورش کشور، اجتماعی کردن صحیح دانش آموزان است، زیرا رشد و تحول اجتماعی در سایه اجتماعی شدن، سازگاری و برقراری ارتباط مطلوب با دیگران میسر است. از بین تمامی سازمان هایی که نقش کلیدی در اجتماعی کردن افراد دارند، مدرسه اولین جایگاه رسمی تجربه اجتماعی دانش آموزان است و در این زمینه نقش تعیین کننده دارد. بنابراین مدرسه موظف است فرصت های مناسب برای رشد اجتماعی و افزایش مهارت های اجتماعی دانش آموزان را فراهم کند.

با توجه به این که مهارت های اجتماعی یکی از مؤلفه های مهارت های زندگی بوده و بخشی از اجتماعی شدن کودکان است، لذا نیاز و ضرورت و جایگاه مهارت های اجتماعی بیش تر احساس می شود و با توجه به توانایی ها و استعداد دانش آموزان می توان از انواع آموزش های نوین در زمینه آموزش مهارت های اجتماعی به آنها استفاده کرد. الگوی ملاقات کلاسی مهارت های اجتماعی را بهبود می بخشد و به دانش آموزان در پذیرش مسئولیت رفتار و شرایط اجتماعی از جمله استقلال و خود جهت دهی و آزاداندیشی کمک می کند. با توجه به نتایج حاصل از تحقیقات انجام شده می توان نتیجه گرفت که آموزش الگوی آموزشی ملاقات کلاسی بر مهارت اجتماعی تأثیر معنادار دارد. که

استفاده از این آموزش باعث می شود که مهارت های اجتماعی در دانش آموزان به صورت مفهومی و معنادار شکل گیرد. در این صورت است که دانش آموز می تواند بهترین و کوتاه ترین راه حل را برای حل مسائل و روابط خود با دیگران در مدرسه و جامعه انتخاب کند. بنابراین با توجه به مجموع مطالب و مباحث ارائه شده در این بخش که برگرفته از متون و ادبیات مرتبط با موضوع پژوهش می باشد، می توان نتیجه گرفت که آموزش الگوی ملاقات کلاسی بر مهارت های اجتماعی تأثیر معناداری دارد و با توجه به فرضیه های پژوهش می توان نتیجه گرفت که آموزش الگوی ملاقات کلاسی می تواند بر مهارت های اجتماعی بعد آغاز گری و خاتمه، تقویت، ابراز وجود و جهت دهی تأثیرگذار باشد.

۴-۶- پیشنهادهای کاربردی

براساس نتایج به دست آمده از تحقیق که تأثیر الگوی ملاقات کلاسی بر مهارت های اجتماعی دانش آموزان پایه چهارم منطقه نمین می باشد؛ پیشنهاد می گردد:

- ۱- معلمان با بکارگیری این روش اهتمام در رشد همه جانبه دانش آموزان داشته باشند تا در زمینه مهارت های اجتماعی رشد یابند.
- ۲- لازم است آموزش و پرورش برای دوره های ضمن خدمت جهت آشنایی آموزگاران با شیوه های تدریس فعال، کارگروه های علمی تشکیل دهد.
- ۳- بازدید گروهی و تبادل تجربه با معلمان که در زمینه روش های تدریس فعال، پیشگام هستند.
- ۴- توصیه می شود معلمان برای بهبود مهارت های اجتماعی دانش آموزان شکل کلاس را به جلسه پرسش و پاسخ تغییر دهند، زیرا اینکار باعث استقلال و خود جهت دهی و آزاداندیشی در سطحی بالاتر در آنان شود و به دنبال قبول مسئولیت برآیند.
- ۵- با توجه به تأثیر الگوی ملاقات کلاسی بر مهارت های اجتماعی دانش آموزان پیشنهاد می شود، معلمان به دانش آموزان در زمینه شیوه صحیح ارتباط برقرار کردن کمک کنند تا مهارت های اجتماعی آنها ارتقا یابد.

۵-۶- پیشنهادهایی برای پژوهش های آینده

- ۱- براساس نتایج حاصل از این مطالعه، پیشنهاد می شود که پژوهش های دیگری در سطوح مختلف آموزشی و در دروس مختلف برای پی بردن به اثربخشی آموزش الگوی ملاقات کلاسی انجام شود.
- ۲- توصیه می شود پژوهش های مشابهی به خصوص در مورد میزان استفاده دبیران از روش های آموزش الگوی ملاقات کلاسی و خلاقیت و تأثیری که بر مهارت های اجتماعی دانش آموزان خواهد داشت استفاده گردد.
- ۳- پیشنهاد می شود در پایه های دیگر در دوره اول و دوم ابتدایی، دوره اول و دوم متوسطه نیز تأثیر الگوی ملاقات کلاسی بر مهارت های اجتماعی بررسی شود.
- ۴- پیشنهاد می شود پژوهشی در ارتباط با تأثیر سایر روش های فعال تدریس بر مهارت های اجتماعی دانش آموزان انجام گیرد تا این که مشخص گردد کدامیک از روش های فعال نوین تدریس باعث تقویت بیشتر مهارت های اجتماعی در دانش آموزان می گردد.

۶-۶- محدودیت های پژوهش

- ۱- این پژوهش در منطقه نمین و فقط برای دانش آموزان دختر و پسر پایه چهارم اجرا شده است و قدرت تعمیم داده ها به پایه های دیگر کمتر است.
- ۲- محدود نمودن دامنه تحقیق از دیدگاه دانش آموزان دوره ابتدایی
- ۳- یکی از مشکلاتی که در این مطالعات و بررسی ها می تواند دیده شود این است که؛ بررسی های رفتاری و نگرشی در مورد افراد چون با احساسات و عواطف آنها همراه است و در مواردی با عملکرد آنان، با موانعی از جمله؛ جواب صحیح ندادن به سؤالات یا به آن نوع سؤالاتی که به این حیطة از رفتار و نگرش افراد مربوط می شود.

منابع و مآخذ

- آقاجانلو، جلیل. (۱۳۹۳). بررسی رابطه یادگیری مشارکتی و رفتارهای اجتماعی دانش آموزان دوره متوسطه زنجان. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان.
- اصغری، ساغر. (۱۳۹۳). بررسی میزان تأثیر یادگیری مشارکتی بر مهارت های اجتماعی دانش آموزان دبستانی. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان.
- برزگر بفرویی، مهدی؛ ویسکرمی، حسنعلی؛ برزگر بفرویی، کاظم. (۱۳۹۹). تأثیر روش تدریس بحث گروهی بر مهارت های اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ابتدایی، مجله مطالعات روان شناسی تربیتی، شماره ۳۹، صفحه ۱-۲۲.
- بنیسی، پریناز؛ شمس اسفندآباد، حسن؛ امامیپور، سوزان. (۱۳۹۷). تأثیر آموزش فلسفه کودک بر مهارت های اجتماعی در دانش آموزان دوره متوسطه، نشریه پژوهش اجتماعی، شماره ۴۰، صفحه ۳۸-۲۴.
- خورشیدی، عباس. (۱۳۹۷). روش ها و فنون تدریس. تهران: یسپرون.
- دلاور، علی. (۱۳۹۹). احتمالات و آمار کاربردی در روانشناسی و علوم تربیتی. تهران: رشد.
- سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس و حجازی، الهه. (۱۳۹۹). روش های تحقیق در علوم رفتاری. تهران: آگه.
- سیف، علی اکبر. (۱۳۹۳). روانشناسی پرورشی (روانشناسی یادگیری و آموزشی). تهران: دوران.
- شاه رکنی موسوی، هما؛ عباسی، عفت؛ گرامی پور، مسعود. (۱۳۹۸). تأثیر آموزش مهارت های تفکر انتقادی بر میزان رشد مهارت های اجتماعی و مهارت های شناختی، مجله پژوهش های تربیتی، شماره ۳۸، صفحه ۴۵-۲۲.
- شعبانی، حسن. (۱۳۹۴). مهارت های آموزشی (روش ها و فنون تدریس). تهران: سمت.
- فرهادی، وحید. (۱۳۹۵). بررسی سازگاری اجتماعی و وضعیت اقتصادی- اجتماعی دانش آموزان دختر مقطع متوسطه شهرستان بوشهر. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد واحد بوشهر.
- نجات، جعفر. (۱۳۹۸). برنامه درسی پنهان و رشد مهارت های اجتماعی مجله رشد علوم اجتماعی، شماره ۷۹، صفحه ۱۹-۱۳.
- هارچی، اون؛ ساندرز، کریستین و دیکسون، دیوید. (۱۳۹۲). مهارت های اجتماعی در ارتباطات میان فردی. ترجمه مهرداد فیروزبخت و خشایار بیگی. تهران: رشد.
- یوسف زاده، محمدرضا؛ معروفی، یحیی؛ انصاری، مینا (۱۳۹۱) بررسی تأثیر جو اجتماعی مدارس بر رشد مهارت های اجتماعی دانش آموزان دختر دوره ی راهنمایی: مطالعه ی موردی شهر همدان، فصلنامه پژوهش های برنامه درسی، دوره ۲، شماره ۲، صفحه ۵۵-۷۲.
- Asri, C.; & Barbida, A. (2014). Evaluating circle time as a support to social skills development reflections on a journey in school- based Research. British journal of special education. 33 (1):224-235.
- Berry, B., & Brin, O. (2015). Behavioral risk, Teacher-child relationships and Social skill development across middle childhood: A child-by-environment analysis of change. Journal of Allied developmental psychology, 31, 1-11.
- Benert, M., & Schneider, P. (2007). Elementary school climate and school achievement. American educational research. 15(2):301-310.
- Chen, D. (2013). The total early adolescent in contemporary society high school journal of psychology v65.N8. pp. 272- 278.

Morgan, V. & Perarson, S. (2006). Social skills training a junior school setting. Educational psychology in partice. 10(2): pp:99-108.

Turner, G. (2011). The importance of building a safe and caring school climate, The National Administration Guidelines.NAGs.aspx.